

Το Μουσείο στο Σχολείο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αφόρμηση: Η ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα προέκυψε, καθώς το καλοκαίρι η εκπαιδευτικός της τάξης επισκέφτηκε την Λάρνακα της Κύπρου, στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus KA1, για να επιμορφωθεί στη Μουσειακή Εκπαίδευση. Το θέμα επιλέχθηκε από την ίδια, με το σκεπτικό ότι το σχολείο βρίσκεται σε ένα ορεινό χωριό που δεν δίνει πολλές ευκαιρίες για εξωσχολικές δράσεις και ιδιαίτερα πολιτιστικές, όπως είναι η πρόσβαση στα μουσεία.

Πώς μπορεί ένα παιδί να μάθει στο μουσείο;

Η διαφορά και συγχρόνως το πλεονέκτημα του μουσείου σε σχέση με άλλους χώρους μάθησης είναι ότι στο μουσείο η αφορμή για μάθηση δίνεται από κάτι υλικό και απτό, από κάτι προσιτό στις αισθήσεις, δηλαδή από τα ίδια τα αντικείμενα του μουσείου ή της έκθεσης.

Ξεκινάμε δηλαδή από κάτι συγκεκριμένο, από ένα αγγείο, ένα άγαλμα, έναν πίνακα που γίνεται η αφορμή για να διηγηθούμε στα παιδιά μια ιστορία για το παρελθόν, κοντινό ή μακρινό, αλλά και η αφορμή για να αναπτύξουν τα παιδιά την παρατηρητικότητά τους, τη φαντασία τους, να εκφράσουν τις δικές τους ερμηνείες και να σκαρώσουν τις δικές τους ιστορίες. Έτσι η διαδικασία της μάθησης γίνεται δημιουργική, εμπλέκοντας ενεργά τα παιδιά, τόσο νοητικά όσο και συναισθηματικά.

Στη φάση αυτή έγινε μια διερευνητική συζήτηση προκειμένου να διαπιστώσουμε τι γνώριζαν τα παιδιά για την έννοια του μουσείου. Τους εξήγησα ότι θα το ανακαλύψουμε, όχι μόνο μέσα στο σχολείο αλλά και έξω από αυτό, γνωρίζοντάς το στον χώρο του. Στο τέλος τους ζητήθηκε να απεικονίσουν τις εμπειρίες τους από μουσεία με πλαστελίνη.

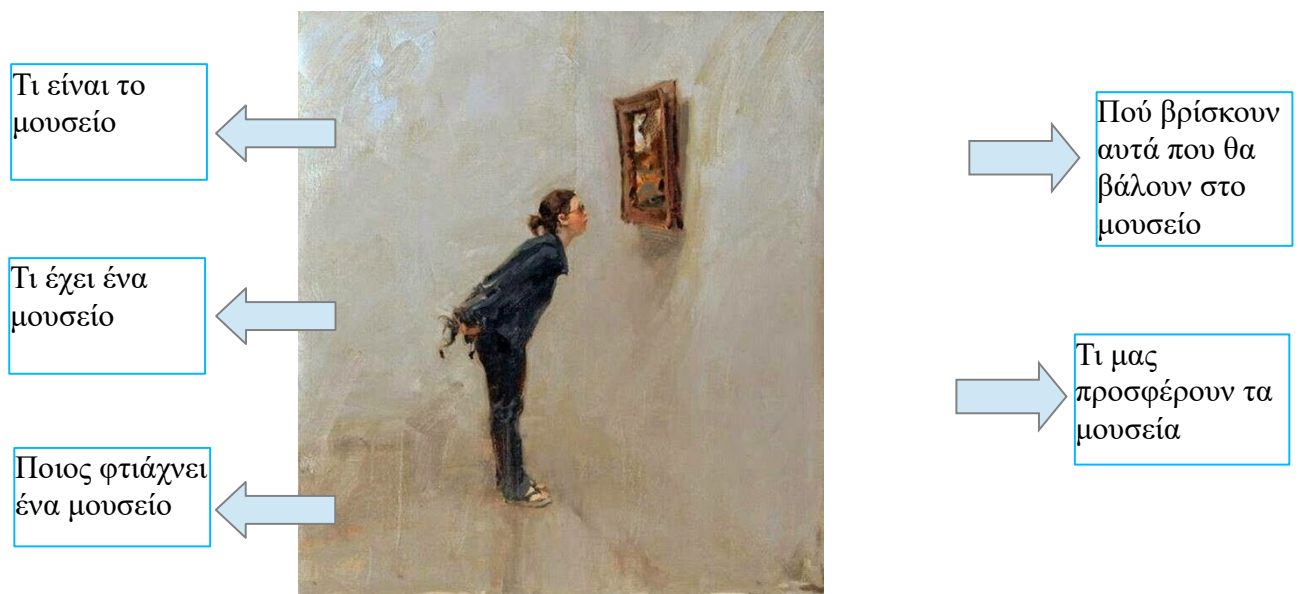

Ο Γιώργος και η Λίνα έφτιαξαν ένα πήλινο πιάτο.

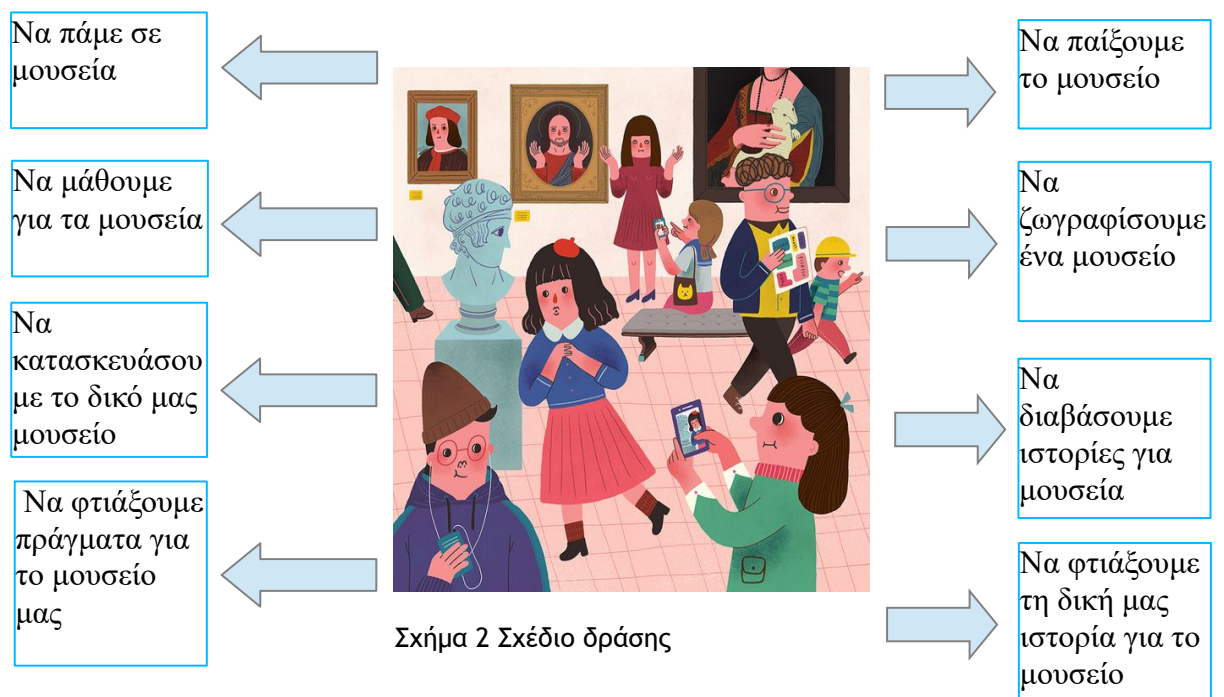
Η Γεωργία ένα μαρμάρινο άγαλμα.

Η Σοφία και η Βασιλική δύο επισκέπτριες του μουσείου.

Αφού διαπιστώσαμε τι γνώριζαν τα παιδιά γύρω από το θέμα, δημιουργήσαμε δύο ιστογράμματα, ένα σχέδιο γνώσης (τι γνωρίζουν ήδη τα παιδιά) (σχήμα 1) κι ένα σχέδιο δράσης (πώς θα μάθουμε για τα μουσεία-νέα γνώση) (σχήμα 2).

Σχήμα 1 Σχέδιο γνώσης

Σχήμα 2 Σχέδιο δράσης

Με την ολοκλήρωση της 1ης φάσης, στείλαμε στους γονείς της τάξης μας μια επιστολή, επεξηγώντας το σχέδιο εργασίας και ζητώντας τη συμμετοχή τους για την καλύτερη ανάπτυξη του θέματος.

Αγαπητοί γονείς,

τη φετινή χρονιά θα ασχοληθούμε με τη Μουσειακή Εκπαίδευση, ώστε να έρθουμε σε επαφή με την Τέχνη και τον Πολιτισμό.

Στην προσπάθειά μας αυτή θα θέλαμε να σταθείτε στο πλάι μας και να μας στηρίξετε όποτε χρειαστεί. Η συμμετοχή σας θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμη και εποικοδομητική για την ενίσχυση των σχέσεων οικογένειας-σχολείου. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την συνεργασία σας.

**Με εκτίμηση
Η νηπιαγωγός**

Για την καλύτερη οργάνωση και συγκέντρωση στοιχείων για την έρευνά μας, καλό είναι τα παιδιά να χωρίζονται σε ομάδες, αναλαμβάνοντας το καθένα χωριστά ιδιαίτερο ρόλο και λειτουργώντας στο τέλος ως σύνολο που προτείνει και δίνει λύσεις αποδεχόμενο πάντα τις απόψεις των άλλων. Στην προκειμένη περίπτωση τα παιδιά χωρίστηκαν σε δυο ομάδες.

Η αναζήτηση του υλικού και ο επιμερισμός των δραστηριοτήτων έγινε με βάση το ερώτημα: **“Τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε περισσότερα για τα μουσεία”;**

Τα παιδιά απάντησαν:

- Να φέρουμε εικόνες από περιοδικά και εφημερίδες
- Να ρωτήσουμε τους γονείς μας για πληροφορίες
- Να φέρουμε βιβλία και παραμύθια
- Να πάμε επίσκεψη στο μουσείο
- Να μας μιλήσει αυτός που φτιάχνει ένα μουσείο

Σκοπός του προγράμματος ήταν η εξοικείωση των παιδιών με διαφορετικές μορφές της πολιτιστικής κληρονομιάς και της Τέχνης προσφέροντάς τους βιωματικές παιγνιώδεις μαθησιακές εμπειρίες, επαφή με πραγματικά και εικονικά αντικείμενα, δυνατότητες πολλαπλών ερμηνειών των εκθεμάτων, αύξηση του ενδιαφέροντός τους και της ευελιξίας της σκέψης τους και ενίσχυση των επικοινωνιακών σχέσεων μουσείου-σχολείου.

Ειδικότερα:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί

- ο Να γνωρίσουν τα κυριότερα εικαστικά ρεύματα.
- ο Να έρθουν σε επαφή με τα έργα των κύριων εκπροσώπων αυτών των ρευμάτων, τη ζωή και τα βασικά βιογραφικά τους στοιχεία.
- ο Να γνωρίσουν τα είδη των χρωμάτων και τις ιδιότητές τους.
- ο Να εφαρμόσουν δημιουργικά τις γνώσεις που θ' αποκτήσουν.
- ο Να αναπτύξουν στοχαστική κουλτούρα μέσα από την παρατήρηση και την επεξεργασία έργων τέχνης.

Κοινωνικοί - Συναισθηματικοί

- ο Να αναπτύξουν συνεργατικό πνεύμα.
- ο Να ανακαλύψουν τα συναισθήματα που μας μεταγγίζει ο κάθε καλλιτέχνης μέσα από τα έργα του.
- ο Να ενισχύσουν την αυτοαξία τους μέσα από την παραγωγή και παρουσίαση δικών τους εικαστικών έργων.
- ο Να εκφραστούν ελεύθερα και να εμπνευστούν.
- ο Να συγκροτήσουν εθνική και πολιτισμική ταυτότητα.
- ο Να γνωρίσουν τον πολιτισμό άλλων εποχών.
- ο Να αποκτήσουν οικολογική συνείδηση γνωρίζοντας το περιβάλλον στην τωρινή του και στις παλιότερες μορφές του, την αλληλεπίδρασή του με τον άνθρωπο και εντοπίζοντας τα γεγονότα που οδήγησαν στις σημερινές οικολογικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες.

Ψυχοκινητικοί

- Εξοικείωση - πειραματισμός με τη χρήση διάφορων μέσων και υλικών ζωγραφικής (πινέλα, λαδοπαστέλ, μαρκαδόρους, σφουγγάρια κ.λπ.).
- Άσκηση της λεπτής τους κινητικότητας με τη χρήση ψαλιδιού, κολάζ και διάφορων άλλων τεχνικών που θα αναπτυχθούν.

Αισθητικοί

- Να αναπτυχθούν αισθητικά μέσα από την επαφή τους με την υψηλή καλλιτεχνική ποιότητα των μουσειακών εκθεμάτων.
- Να ανακαλύψουν και να απολαύσουν το ωραίο.
- Να αναπτύξουν το αίσθημα του ωραίου.
- Να συναντηθούν με έργα τέχνης που θα αποτελέσουν ερεθίσματα τα οποία θα τα προβληματίσουν, θα τα εμπνεύσουν και θα αποτελέσουν πηγή δημιουργίας.

Γλώσσα

- Να αναπτύξουν ικανότητες προφορικής περιγραφής εκείνου που βλέπουν και κείνου που αντιλαμβάνονται ως μήνυμα του έργου που παρατηρούν.
- Να αποκτήσουν την ικανότητα επιχειρηματολογίας - επεξήγησης των σκέψεών τους.
- Να επινοήσουν και στη συνέχεια να γράψουν δικούς τους τίτλους για τα έργα τους.

Μαθηματικά

- Να γνωρίσουν τα σχήματα υπό το πρίσμα της εικαστικής τους απόδοσης.
- Να εξασκηθούν στην αρίθμηση αντικειμένων.

Η/Υ

- Να έρθουν σε επαφή με τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, χρησιμοποιώντας προγράμματα ζωγραφικής.
- Να επισκεφτούν εικονικά μουσεία από την τάξη τους.

Η γνωριμία με το θέμα έγινε μέσα από:

- Ιστορίες αντικειμένων...Προσωπικές ιστορίες...Ο καθένας έχει μια ιστορία!
- Slow Looking...Λεπτομερής παρατήρηση έργων τέχνης
- Αναζητήσεις μέσα από παιχνίδια θησαυρού στο μουσείο και στο σχολείο
- Ιστορίες και παιχνίδια Stem
- Προσεγγίζοντας παιδικές ιστορίες τέχνης για παιδιά

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο μουσειακός χώρος και τα εκθέματά του, έφεραν τα παιδιά σε επαφή με τις τέχνες της γλυπτικής, της ζωγραφικής, της υφαντικής κ.α. Η ιστορία βρέθηκε μπροστά στο οπτικό τους πεδίο και αντιλήφθηκαν την εξελικτική πορεία των πραγμάτων. Κάθε τύπος μουσείου πρόσφερε διαφορετικά και εξίσου σημαντικά πράγματα στα παιδιά. Ειδικότερα:

- Τα μουσεία τέχνης και οι γκαλερί βοήθησαν τα παιδιά να δουν τον κόσμο μέσα από τα μάτια ενός καλλιτέχνη. Χρώματα, σχήματα, υλικά

πρόσφεραν διαφορετικές απεικονίσεις της πραγματικότητας και εμείς δώσαμε τη δική μας ερμηνεία ή απλώς αφεθήκαμε στα συναισθήματα που μας γέννησε ένα έργο τέχνης.

- Τα **ιστορικά μουσεία** βοήθησαν τα παιδιά να αντιληφθούν τη συνέχεια μέσα στο χρόνο, να γνωρίσουν τον πολιτισμό και να καταλάβουν ιστορικά γεγονότα.
- Τα **μουσεία φυσικής ιστορίας** βοήθησαν τα παιδιά να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον, τις υποκατηγορίες του, τις αλληλεξαρτήσεις και τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων ειδών αλλά και τις αλλαγές που συντελούνται μέσα στον χρόνο. Αναζήτησαν το ρόλο του ανθρώπου στις αλλαγές του φυσικού περιβάλλοντος και αντιλήφθηκαν ότι και ο άνθρωπος είναι μέρος της φύσης.
- Τα **μουσεία επιστημών και τεχνολογίας** βοήθησαν τα παιδιά να γνωρίσουν και να καταλάβουν επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα, αλλά και να γνωρίσουν την επιστημονική σκέψη, το πείραμα και να ενεργήσουν και τα ίδια σαν ένας μικρός επιστήμονας.

Τι έκαναν, λοιπόν, τα παιδιά στο μουσείο;

Το βασικότερο είναι ότι έμαθαν να **ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΝ**. Δεν έβλεπαν απλώς ένα αντικείμενο, αλλά το παρατηρούσαν. Το έβλεπαν με προσοχή και τότε το αντικείμενο «μιλούσε» και τα παιδιά «άκουγαν» αυτή την αφήγηση.

Τα εκθέματα των μουσείων ξύπνησαν την περιέργεια των παιδιών, γέννησαν ερωτήματα και τα ενθάρρυναν να αναρωτηθούν, να ψάξουν και τελικά να μάθουν. Η παρατήρηση ήταν σημαντικό εργαλείο μάθησης, γιατί ενθάρρυνε τον προβληματισμό και την κριτική σκέψη.

Μέσα από την παρατήρηση αντικειμένων-εκθεμάτων τα παιδιά έμαθαν να:

- Συγκρίνουν (βρίσκουν διαφορές-ομοιότητες)
- Ταξινομούν, ομαδοποιούν
- Περιγράφουν (κάτι που συνδέεται με την ανάπτυξη του λεξιλογίου)
- Διατυπώνουν υποθέσεις
- Συνδέουν και συσχετίζουν πληροφορίες

Το πρόγραμμα μουσειακής αγωγής που ακολουθήσαμε, έδωσε τη δυνατότητα στα νήπια να γνωρίσουν το παρελθόν τους και παράλληλα να αποκτήσουν ποικίλες δεξιότητες και στάσεις. Εκτός από τα παραπάνω τα παιδιά ανέπτυξαν:

Δεξιότητες κίνησης. Πολλές από τις κινήσεις που εμπλέκονται στην παραγωγή τέχνης, όπως το να κρατάς ένα πινέλο, είναι ουσιαστικής σημασίας για την ανάπτυξη των λεπτών κινητικών δεξιοτήτων στα παιδιά.

Συγκέντρωση. Η ικανότητα συγκέντρωσης είναι μια βασική δεξιότητα που αναπτύσσεται μέσα από ένα σύνολο δραστηριοτήτων και οι τέχνες παρέχουν

πολλές ευκαιρίες για τη βελτίωσή της όπως για παράδειγμα η σχεδίαση μέσα σε συγκεκριμένο πλαίσιο.

Ανάπτυξη λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας. Για τα πολύ μικρά παιδιά η ενασχόληση με τις τέχνες παρέχει ευκαιρίες για να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους - μαθαίνουν λέξεις για τα χρώματα, τα σχήματα, τα συναισθήματα και άλλα τόσα. Παράλληλα όμως, μέσα από το θέατρο και τον χορό μαθαίνουν τους μηχανισμούς της γλώσσας του σώματος και το πώς οι κινήσεις επικοινωνούν διαφορετικά συναισθήματα.

Επίλυση προβλημάτων. Πώς μπορώ να κάνω το έργο μου να μοιάζει πιο ρεαλιστικό; Κατά τη διάρκεια της καλλιτεχνικής δημιουργίας, το παιδί καλείται να πάρει αποφάσεις, να κάνει επιλογές, να εξερευνήσει, να σκεφτεί, να πειραματιστεί, να δοκιμάσει νέες ιδέες.

Επιμονή. Η ενασχόληση με τις τέχνες απαιτεί την επιμονή του καλλιτέχνη, προκειμένου να πετύχει αυτό που θέλει να δημιουργήσει.

Εφευρετικότητα. Όταν τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφραστούν και να πειραματιστούν στη δημιουργία της τέχνης, αναπτύσσουν μια αίσθηση καινοτομίας που θα είναι σημαντική στην ενήλικη ζωή τους.

Δημιουργικότητα. Οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες παρέχουν τεράστιες ευκαιρίες στα παιδιά να ενισχύσουν και να εξασκήσουν τη δημιουργικότητά τους.

Αυτοπεποίθηση. Οι τέχνες χτίζουν την αυτοπεποίθηση επειδή δεν υπάρχει μόνο ένας σωστός τρόπος για να κάνεις τέχνη.

Συνεργασία. Οι περισσότερες καλλιτεχνικές δραστηριότητες έχουν συλλογικό χαρακτήρα. Μέσα από αυτές τα παιδιά εξασκούνται στο να εργάζονται μαζί, να μοιράζονται ευθύνες και να λειτουργούν με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον να εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης και δημιουργίας για όλα τα παιδιά. Το πρόγραμμα προχώρησε και ολοκληρώθηκε με επιτυχία εκπληρώνοντας τους στόχους που βάλαμε στο ξεκίνημα.

Ενημερώσαμε τους γονείς των παιδιών σχετικά με το πρόγραμμα και τις ενότητές του, τα θέματα και τις δραστηριότητές του, ώστε, στο μέτρο του δυνατού, να δίνονται στα παιδιά ανάλογα ερεθίσματα και στο σπίτι. Οι οικογένειες συνεργάστηκαν με ενθουσιασμό. Έφεραν στο σχολείο αρκετό υλικό σχετικό με το θέμα (περιοδικά, διαφημιστικά φυλλάδια, βιβλία, εικόνες, αντικείμενα κ.α.) και μας βοήθησαν σε διάφορα πρακτικά ζητήματα. Κι εγώ, όμως, ως νηπιαγωγός έμαθα πάρα πολλά πράγματα που δε γνώριζα και ενθουσιάστηκα με το θέμα. Αναζητήσαμε υλικό, πηγές, φωτογραφίες, βιβλία, εποπτικό υλικό, κάναμε επισκέψεις, συνεργαστήκαμε με τους γονείς, πειραματιστήκαμε, προβληματιστήκαμε, καλλιεργήσαμε την αισθητική μας.

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση της θεατρικής παράστασης: “Ένα ποίημα, μια εικόνα”, ενώ στο τέλος δόθηκαν από τα παιδιά στους γονείς τους οι εργασίες τους σε έντυπη μορφή.

Φωτογραφικό υλικό

Βιβλιογραφία

- Τα ελληνάκια, Ευγενία Φακίνου, εκδόσεις Κέδρος, 1980
- Περικλής Πανταζής 1849-1884, Ίδρυμα Ευάγγελου Αβέρωφ-Τοσίτσα, Αθήνα 1994
- Η Κούκλα, Μαρία Αργυριάδη, εκδόσεις Λούση Μπρατζιώτη, Αθήνα 1991
- Με το βλέμμα των παιχνιδιών, Χρήστος Μπουλώτης, εκδόσεις POLARIS, Αθήνα 2012
- Παραδοσιακές φορεσιές, Εθνικό ιστορικό Μουσείο Αθηνών, 2^η έκδοση, Αθήνα 2007
- Το ελληνικό τσίγκινο παιχνίδι, συλλογή Μάνου Χαριτάτου, εκδόσεις gamma, 2011
- Πώς να τη βγάλεις καθαρή στην Ελλάδα της Επανάστασης, Χρήστος Δημόπουλος, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2020
- Ιστορίες από την Ελληνική Μυθολογία, Saviour Pirotta-Jan Lewis, εκδόσεις Μοντέρνοι Καιροί, 2004
- Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά, Πάνος Βαλαβάνης, εκδόσεις Πορφύρα, 2017
- Αρχαία Αίγυπτος, Fatti Burke, εκδόσεις Διόπτρα, Αθήνα 2019
- Αρχαία Ρώμη, Fatti Burke, εκδόσεις Διόπτρα, Αθήνα 2020
- Η ζωή των παιδιών στην Αρχαία Ελλάδα, Τσι Στράθι-Μαρίσα Μορέα, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2019
- Τα κάστρα, Μισέλ Λονγκούρ, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2018
- Η Οδύσσεια, Fredrik Colting & Melissa Medina, εκδόσεις Φουρφούρι, 2018
- Τι και πώς στην Προϊστορία, Μαρίζα Ντεκάστρο, εκδόσεις Κέδρος, 2013
- Το σπηλιανθρωπάκι, Μαρία Ρουσάκη, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2018
- Ο γάτος που έφυγε με τα χελιδόνια, Χρήστος Μπουλώτης, εκδόσεις Πατάκη, 2019
- Στο μουσείο, Μαρίζα Ντεκάστρο, εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2007
- Θησαυροί μέσα στο χώμα, Μαρίζα Ντεκάστρο, εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2011
- Ο μικρός Φρανκ αρχιτέκτονας, Φρανκ Βίβα, εκδόσεις ΜΕΛΙΣΣΑ, 2014
- Γιαγιά Κουσάμα, Σάρα Σουζούκι, εκδόσεις ΜΕΛΙΣΣΑ, 2018
- Το δικό μου Μουσείο, Έμμα Λιούις, εκδόσεις πουά, 2019
- Η Αριάδνη στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, Νίκη Κάντζου, εκδόσεις Διάπλαση, 2015
- Μια βόλτα στο Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημιχάλη», εκδόσεις Ταξιδευτής, 2006
- Ο Νικηφόρος ανακαλύπτει τα συναισθήματα με οδηγό τα κυκλαδικά ειδώλια, Ελένη Γερουλάνου, εκδόσεις Πατάκη, 2013

Δικτυογραφία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΒΙΝΤΕΟ

https://www.youtube.com/watch?v=U5DKqWcXRSw	9 αντικείμενα 9 μουσεία-Μια ιστορία θα σας πω...
https://www.youtube.com/watch?v=cq3neVhZK0o	Μουσείο Μετάξης, Σουφλί
https://www.youtube.com/watch?v=rU9nxjcf6XI	Μουσείο Μαστίχας Χίου
https://www.youtube.com/watch?v=HZWRYIFDBv8	Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας
https://www.youtube.com/watch?v=5ewHrXZ1oIQ	Μουσείο Μαρμαροτεχνίας Τήνου
https://www.youtube.com/watch?v=HvbHl-dhYec	Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού, Σπάρτη
https://www.youtube.com/watch?v=M6JjDrWYcD0	Μουσείο Αργυροτεχνίας Ιωαννίνων
https://www.youtube.com/watch?v=oq6Lc3EjQww	Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα Βόλου
https://www.youtube.com/watch?v=nj048VY4F7I	Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης Δημητσάνας
https://www.youtube.com/watch?v=04spKoztF1w	Μουσείο Ακρόπολης
https://www.youtube.com/watch?v=Ft-K5ysqIPc	3D αναπαράσταση Αρχαίας Αθήνας
https://www.youtube.com/watch?v=rtR8NRM9oU0	Ένα πρωινό στην Αρχαία Αθήνα
https://www.youtube.com/watch?v=_pMkSnvGZeY	Πώς έμοιαζαν διάσημοι Αρχαίοι Έλληνες
https://www.youtube.com/watch?v=EmMXpRqKaeE	Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης
https://www.youtube.com/watch?v=UBfT0mvl_xc	Η ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου

ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

https://artsandculture.google.com/partner?tab=pop	Μουσεία σε όλον τον κόσμο
https://www.nationalgallery.gr/el/sulloges.html	Εθνική Πινακοθήκη
https://sistron.gr/	Μουσείο αρχαίων και παραδοσιακών παιχνιδιών
http://www.mnep.gr/	Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού
https://www.youtube.com/watch?v=erYY7_KK6PA	Μουσείο Παιχνιδιών Μπενάκη
https://warmuseum.gr/	Πολεμικό Μουσείο Αθηνών
https://naturalhistory.si.edu/visit/virtual-tour	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Smithsonian
https://artsandculture.google.com/partner/natural-history-museum	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Λονδίνου
https://artsandculture.google.com/streetview/museum-of-natural-sciences-rbins-belgium/9AFyJISW8f6HhA?sv_lng=4.377524452981191&sv_lat=50.83670812426187&sv_h=21.892000000000003&sv_p=0&sv_pid=RfXEoHayHmWu84CACK8	

UPQ&sv_z=1.0000000000000007	Μουσείο Φυσικών Επιστημών Βρυξελλών
https://www.britishmuseum.org/	Βρετανικό Μουσείο
https://www.annefrank.org/en/museum/web-and-digital/	Μουσείο Άννα Φρανκ
https://www.italyguides.it/en/campania/pompeii	Περιήγηση στην Πομπηία
https://www.louvre.fr/en/online-tours	Μουσείο Λούβρου

ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΤΕΧΝΗΣ

- <https://artsandculture.google.com/>
- <https://www.europeana.eu/el>
- <https://www.britishmuseum.org/>
- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/>

ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

https://wordwall.net/el-gr/community/%CE%BF%CE%B9-12-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%85	Θεοί του Ολύμπου
https://www.liveworksheets.com/sn1632970an	Θεοί του Ολύμπου
https://www.nhmuseum.gr/efarmoges	Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
http://www.toy-museum-limnos.gr/wp-content/themes/paidiko-museum-limnos/limnos-interactive-applications/index.htm?lang=gr	Μουσείο Παιδικού Παιχνιδιού & Βιβλίου Λήμνου